

Asia: VN/9996/2019

FOSSIILITTOMAN LIIKENTEN TIEKARTTA - LUONNOS VALTIONEUVOSTON PERIAATEPÄÄTÖKSEKSI KOTIMAAN LIIKENTEN KASVIHUONEKAASUPÄÄSTÖJEN VÄHENTÄMISESTÄ

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Fossiilittoman liikenteen tiekartta – luonnos valtioneuvoston periaatepäätökseksi kotimaan liikenteen kasvihuonekaasupäästöjen vähentämisestä

Kiitämme mahdollisuudesta antaa lausunto otsikon aiheesta. Lausuntonamme esitämme seuraavaa.

Kannusteilla kohti kestävää fossiilitonta liikennettä

Fossiilittoman liikenteen tiekartan tavoitteena on puolittaa liikenteen päästöt vuoteen 2030 mennessä vuoden 2005 tasosta. Tavoite toteutuu parhaiten tiekartassa esitetyllä kattavalla keinovalikoimalla, jolla kannustetaan yksilöitä, yrityksiä ja julkista sektoria puhtaan teknologian käyttöön, hankintoihin ja investointeihin. On hyvä, että toimenpiteet painottuvat tieliikenteeseen, joka aiheuttaa valtaosan liikenteen päästöistä.

Toimenpidepäätösten ja arviointien vaiheistaminen antaa välttämätöntä lisäaikaa selvittää todellisten vaihtoehtojen vaikuttavuudet päästövähennyksiin.

Kannatamme esitystä, jossa toimenpiteet kohdistuvat ensisijaisesti tukiin ja kannusteisiin tavoitteena korvata fossiilisia polttoaineita, uudistaa ajoneuvokantaa ja parantaa liikennejärjestelmän energiatehokkuutta. Päätökset tulee tehdä kattavasti tarvittavien päästövähennysten aikaansaamiseksi.

Kaikkien tukien ja kannusteiden tulee lähtökohtaisesti olla määräaikaista tarkoituksena ohjata liikenteen päästövähennyskehitys markkinaehtoisesti tavoitellulle lasku-uralle. Arvioitaessa toimenpiteiden vaikutuksia on huomattava, että kertaluonteiset ja määräaikaiset kannustavat toimenpiteet kuten investointi- ja hankintakannustimet tai hankintaan liittyvät verokevennykset poikkeavat luonteeltaan ja vaikutuksiltaan vuosittain toistuvista veroista ja velvoitteista.

Tehokkaimmillaan yrityksille ja yhteisöille kohdistetut kannustimet suuntaavat taloudellisia resursseja vähäpäästöisen teknologian kehittämiseen ja uuden liiketoiminnan investointeihin.

Liikenteen päästöttömyys- ja energiatehokkuuskehityksessä sähköllä on merkittävä asema jo kuluvalta vuosikymmenellä. Sähkön lisäksi vedyllä, biokaasulla ja biopolttoaineilla on omat roolinsa tieliikenteen päästövähennystavoitteiden saavuttamisessa.

Liikennejärjestelmän kehittämiseen liittyvät panostukset ja digitalisaation hyödyntäminen kaikissa liikennemuodoissa ovat tärkeitä toimenpiteitä. Kestävän liikkumisen vaihtoehtoja kuten kävelyä ja pyöräilyä sekä julkista liikennettä tulee edistää. Uusien liikennepalvelujen ja joukkoliikenteen perusta tulee rakentua puhtaiden ajoneuvojen direktiivin hengen mukaisesti päästöttömien teknologioiden ja digitalisaation hyödyntämiseen.

Kaupallisesti kehityksen alkuvaiheessa olevien teknologioiden kuten sähköteiden ja sähköpolttoaineiden pilottihankkeet ovat tarpeen markkinaehtoiseen liiketoiminnan edellytysten selvittämiseksi.

Tiekartan sähköautotavoite 700 000 sähköautoa liikenteessä vuonna 2030 saavutetaan määräaikaisten investointi- ja hankintakannusteiden lisäksi määrätietoisella ja läpinäkyvällä päästöperusteisella verotuksella. Yksilöiden, yritysten sekä julkisen sektorin hankintapäätökset ja investoinnit ratkaisevat lopulta sähköistyvän tieliikenteen päästövähennyskehityksen kohtalon.

Fossiilittoman liikenteen sähköistämisen keskeiset toimenpiteet:

Liikenteen sähköistämisen tavoitteena on päästöttömien kilometrien maksimointi energiatehokkaasti. Päästöttömien kilometrien maksimointi tieliikenteessä edellyttää seuraavia keskeisiä toimenpiteitä:

- Täyssähköisten ajoneuvojen merkittävä lisäys
- Ladattavien hybridien sähköajon kannusteet
- Mahdollisuus lataamiseen kotona, työpaikalla ja toimipisteissä
- Kattava julkinen latausverkosto
- Raskaan liikenteen skaalautuvat latauspisteet
- Joukko- ja muun palveluliikenteen sähköistäminen

Sähkö on kustannus- ja energiatehokkain liikenteen päästöjen vähentäjä

Tieliikenteen fossiilittomuus näyttää yhä realistisemmalta viime vuosien vahvan sähköistymisen ansiosta. Sähkö on valikoitunut yhä vahvemmin teknologiseksi suunnannäyttäjäksi henkilöautoissa sekä kaupunkibusseissa.

Tiekartan tavoitteena on 700 000 sähköistä henkilöautoa, joista vähintään puolet tulisi olla täyssähköautoja. Tiekartan myötä sähkö on henkilöautoliikenteessä merkittävin päästöjen vähentäjä vuonna 2030. Tätä kehitystä vahvistaa sähköntuotannon muuttuminen yhä päästöttömämmäksi.

Sähköautotavoitteen toteutuminen nostaa sähköautojen osuuden noin 25 prosenttiin henkilöautokannasta vuonna 2030. Henkilöautoliikenteen suoritteen arvioidaan nousevan noin 45 miljardiin (Aliisa autokantamalli), josta sähköisiä päästöttömiä kilometrejä olisi noin 11 miljardia.

Sähköajon päästöttömät kilometrit vastaavat päästövähennystä, joka saavutettaisiin vuonna 2030 polttomoottoriautojen 75% osuudella kannasta edellyttäen keskimääräisen bio-osuuden kasvua jakeluvaiheen mukaiseen 34 prosenttiin henkilöautoliikenteessä. Sähköajon osuuden kasvattaminen täyssähköpainotteisesti on n. 4 TWh:n arvoinen energiansäästöpaketti henkilöautoliikenteessä vuonna 2030.

Sähköajon energiankulutus on noin kolmannes vastaavasta polttomoottoriauton vaatimasta energiasta. Pelkästään henkilöautokannan ajokilometrien muuttuessa kokonaan sähköiseksi energiaa säästyy vuodessa nykyisellä ajosuoritusarvolla noin 16 TWh. Saavutettava energiansäästö vastaa reilusti yli uuden Olkiluoto 3 ydinvoimalan sähköntuotantoa. Sähkö on liikenteen

energiälähteistä ainoa, joka vähentää päästöjä ja liikenteen kokonaisenergiankulutusta samanaikaisesti.

Uusiutuvan sähkön päästöttömyys ja sähköisten ratkaisujen erinomainen energiatehokkuus ovat vahva ja kestävä perusta koko tieliikenteelle. Päästöttömän sähkön osuus Suomessa tuotetusta sähköstä on yli 80%, nousten lähelle 100% energiateollisuuden investointien ja hiilestä luopumisen seurauksena. Päästötön energia on ylivoimaisesti energiatehokkainta hyödyntää tieliikenteessä ensisijaisesti täyssähköisillä ratkaisuilla.

Sähköistyvä tieliikenne tukeutuu kattavaan latausverkostoon ja älykkääseen vahvaan sähköverkkoomme. Maan kattava latausverkosto yhdistää päästöttömän sähköntuotannon tieliikenteen kasvaviin tarpeisiin kustannustehokkaasti.

Tiekartan 700 000 sähköauton tavoitteesta täyssähköautojen yli 50 %:n osuus on haastava mutta perusteltu tavoite vuodelle 2030. Haastavalta vaikuttavan täyssähköautotavoitteen saavuttamiseen tarvitaan hankintoihin ja investointeihin kannustava lähestymistapa.

Sähköinen liikenne on yhä vahvempi talousveturi

Vaihtoehtoisten käyttövoimien globaali kasvu on suomalaiselle teknologia-alalle merkittävä liiketoimintamahdollisuus. Päästövähennysten lisäksi voimme nauttia positiivisista vaikutuksista vientiin, työllisyyteen ja innovaatioihin. Pitkään jatkunut ja edelleen voimistuva liikenteen globaali sähköistymistrendi näkyy positiivisena tekijänä taloudellisessa vaikutusarviossa.

Liikenteen vaihtoehtoisista käyttövoimista sähköisen liikenteen kokonaisuus on Suomessa kasvanut merkittäväksi uuden liiketoiminnan lähteeksi ja talouden uudistajaksi. Latausinfraan rakentaminen, latauspalveluliiketoiminta, erilaiset huolto- ja ylläpitotoiminnot, energialiiketoiminta, liikkumisen palvelut sekä autokauppa kasvavat liikenteen sähköistymisen tahdissa digitaalisia ratkaisuja hyödyntäen.

Kansallisen akkustrategian 2025 toimenpiteillä Suomi voi nousta liikenteen sähköistyksen keskeiseksi eurooppalaiseksi toimijaksi kestävässä akkumateriaaleissa, akkujärjestelmissä, liikkuvissa sähköisissä työkaluissa ja liikenteen sähköistyksen järjestelmäratkaisuisissa sekä akkuihin liittyvässä kiertotaloudessa.

Tiekartan toimenpiteet edistävät merkittävästi yritysveltoisia kestävän liikkumisen, uusiutuvan energian, älykkään sähköverkon sekä digitalisaation hankkeita vieden Suomea kohti päästöttömän liikkumisen osaamisen kärkeä.

Päästöttömät ajoneuvot ratkaisevassa roolissa

Henkilöauto on tieliikenteen merkittävin päästölähde ja usealle välttämätön, vaikeasti korvattava liikkumismuoto. Myös tulevaisuuden liikenteen palvelukonseptit tukeutuvat osin henkilöautoihin etenkin Suomen kaltaisissa harvaan asutuissa maissa. Ilmastotavoitteet jäävät saavuttamatta ilman henkilöautokannan merkittävää sähköistymistä.

Päästövähennykset on mahdollista toteuttaa kestävästi uudistamalla ajoneuvokantaa päästöttömäksi.

Johtavat ajoneuvovalmistajat ovat ottaneet päästövähennykset kehityksen johtavaksi tavoitteeksi ja nostaneet päästöttömät ajoneuvot mallitarjonnan kärkeen. Vuonna 2021 ennustetaan lanseerattavan n. 130 uutta sähköautomallia.

Ajoneuvo- ja akkuteknologioiden tutkimus-, tuotekehitys- ja investointipanostukset vahvistavat sähköä henkilöautoilun ja kaupunkien joukkoliikenteen kilpailukykyisimmäksi energiamuodoksi.

Päästöstandardeilla vaikutetaan tehokkaasti päästöttömien autojen saatavuuteen ja tarjontaan EU-tasolla. Johdonmukaisesti alenevaan suuntaan kehittyvät ja toimijoille ennustettavat puhtaampaan teknologiaan kannustavat päästönormit takaavat hyvän kehityksen jatkumisen. Päästöttömien autojen saatavuus Suomessa varmistetaan kilpailukykyisillä kannusteilla eurooppalaisen kysynnän kasvaessa.

Nykyinen päästönormisto on tehokkaasti ohjannut sähköautojen yleistymiseen ja energiatehokkuuden merkittävään lisääntymiseen liikenteessä. Hyvin toimivan kriteeristön ja laajasti uuden teollisen investointitoiminnan pohjana olevan normiston horjuttaminen ei ole viisasta. Ennustettavuuden katoaminen aiheuttaisi ennakoimattoman häiriötilan yritysten toimintaympäristöön.

Täyssähköautojen osuuden nostaminen yli 50 prosenttiin tavoitteen mukaisesta 700 000 sähköautosta edellyttää hankintatuen soveltamisalueen laajentamista ja tason korottamista määräaikaaisesti. Tuen laajentaminen koskemaan kaikkia käyttäjiä omistussuhteesta riippumatta on välttämätöntä. Täyssähköisten pakettiautojen hankintaan tarvitaan vastaava kannustin.

Täyssähköautojen uusrekisteröintiä tukevat toimet vahvistavat kannan nopeaa kasvua vahvistaen pienellä viiveellä päästöttömien vaihtoautojen markkinaa. Työsuhdeautoilu on kustannustehokkain ja nopein keino edistää päästöttömien vaihtoautojen markkinan kasvua. Päästöttömien edullisten käytettyjen autojen tarjonnan kasvu saa yhä useamman auton ostajan valitsemaan täyssähköauton.

Täyssähköautojen tarjonnan kasvaessa myös pienemmissä kokoluokissa lähivuosina kannusteet mahdollistavat hankinnan yhä useammalle. Täyssähköauton hankintatuen käyttö romutuspalkkiokampanjoiden yhteydessä madaltaa kynnystä siirtyä sähköautoon.

Kattava latausinfra maksimoi päästöttömät kilometrit

Henkilöautojen latausverkosto laajentuu parhaiten tarvetta vastaavasti. Yhä useamman perheen ja työntekijän siirtyessä sähköautoiluun kasvaa tarve toimivalle koti- ja työpaikkalataukselle sekä koko maan kattavalle julkiselle latausverkostolle.

Ilman riittäviä latausmahdollisuuksia uhkaavat arjen päästöttömät kilometrit jäädä toteutumatta. Latauspalveluiden helppokäyttöisyys ja saatavuus tekee arjen sähköautoilusta mutkatonta. Yhteiskäytön ja roamingin kehittäminen on kannatettavaa saumattoman ja sujuvan sähköisen liikkumisen varmistamiseksi.

Painopiste koti- ja työpaikkalatauksessa

Taloyhtiöiden ja työpaikkojen kannustaminen latauspisteiden ja -valmiuksien rakentamiseen on välttämätöntä.

Vuoden 2020 EU:n elvytysrahan suuntaaminen korotettuna latauspistevalmiuden rakentamiseen taloyhtiöissä lisäsi latauspisteinvestointeja merkittävästi vuonna 2020. Tuen jatkamisella ja korottamisella on liikenteen sähköistymiselle olennainen merkitys. Erittäin onnistuneeksi ja tarpeelliseksi osoittautuneesta ARA:n latausavustuksesta saatujen kokemusten perusteella on avustus tarpeen laajentaa kattamaan myös nykyisen rajauksen takia tuen ulkopuolelle jääneet tahot.

Työpaikoille suunnattu ARA-latausavustuksen kaltainen hyvin sujuva latauslain veloitteen ylittävää latauspisteiden rakentamista edistävä tuki olisi merkittävä parannus sähköisen latausinfrastruktuurin laajentamisen näkökulmasta.

Julkisen latausverkoston joustava markkinalähtöinen rakentamisprosessi

Julkisen latausverkoston kehitys on pääosin yritysten ja yhteisöjen kestävä kehityksen liiketoimintainvestointien varassa. Markkinalähtöistä tarvetta vastaava investointitahti ja rakentamisprosessin sujuvuus ovat ensiarvoisen tärkeitä.

Taloudellisesti kestävä julkisen latausinfra rakentaminen perustuu liiketoimintalähtöiseen latauspisteiden sijoittamiseen. Latausoperaattoreiden ja investoijien keräämä latausdata antaa erinomaisen pohjan latauspisteiden sijoittamiselle palvelemaan parhaiten arjen sähköautoilua.

Julkisten latauspisteinvestointien tuki on tarpeen tiekartan tavoitteen mukaiseen yli 350 000 täyssähköautoon nousevan autokannan palvelutason säilyttämiseksi. Latausinfra investointien tukemisessa tulee huomioida maan kattavan pikalatausverkoston lisäksi arjen sähköautoilun tarpeet asutuskeskuksissa.

Vaihtoehtoisia liikenteen energialähteitä käyttävien ajoneuvojen infra rakentamisen tuet ja kannusteet tulee suhteuttaa käyttövoimakohtaisiin ajoneuvokannan kasvutavoitteisiin ja saavutettavissa oleviin päästövähennyksiin käyttövoimakohtaisesti. Resurssiallokoinnin ja kannusteiden tason tulee vastata sähköisen ajoneuvokannan kasvua ja päästövähennyspotentiaalia mahdollisimman suuren päästövähennyksen aikaansaamiseksi

Huoltoasemille suunnattu velvoite latauspisteiden rakentamiseen tulisi muuttaa markkinalähtöiseksi kannustavaksi toimenpiteeksi edistää julkisen latausinfra rakentamista sekä henkilö- että raskaan sähköisen liikenteen tarpeita palvelevaksi.

Raskaan liikenteen sähköistyminen alkaa kaupunkilogistiikasta

Päästöttömät raskaat ajoneuvot

Sähköiset ratkaisut ovat tehneet kaupunkiliikenteen bussit elinkaarikustannuksiltaan kilpailukykyisiksi perinteisiin voimanlähteisiin nähden. Sähköbussista on tullut joukkoliikenteen sähköistymisen valtavirtaa.

Raskaan liikenteen energiatehokkuus nousee uudelle tasolle sarjatuotantoon perustuvien täyssähkökuorma-autojen tullessa markkinoille jo vuonna 2022. Myös vety sisältyy suunnitelmiin akkua täydentäväksi energiavarastoksi ja lisäämään toimintamatkaa.

Kasvava määrä yrityksiä suunnittelee kestävän kehityksen toimenpiteitä ja liiketoimintainvestointeja logistiikkaan ja työkoneisiin. Logistiikkapalveluiden ostajien vaatimukset puhtaiden ajoneuvojen käytöstä asettavat kalustoon investoivat toimijat haastavaan asemaan. Näiden yritysten ensimmäisiin täyssähköisten kuorma-autojen hankintapäätöksiin hankintatuella on merkittävä vaikutus. Kaasukuorma-autojen hankintatuen hyvät kokemukset kannattaa toistaa myös sähköisten raskaiden ajoneuvojen hankinnoissa.

Puhtaiden ajoneuvojen direktiivin myötä julkisen sektorin ajoneuvo- ja palveluhankintojen asteittainen siirtyminen puhtaampiin ajoneuvoihin vahvistaa tieliikenteen päästöttömyyskehitystä myös muun kuin vahvasti kasvavan henkilöautokannan osalta.

Raskaiden työkoneiden lisäksi myös erilaisten kevyempien ajoneuvoluokkien sähköistyminen on kasvussa.

Skaalautuvat raskaan sähköisen liikenteen latausjärjestelmät

Raskaan liikenteen latauspisteisiin varautuminen tulee aloittaa samalla kun yrityksiä kannustetaan ottamaan käyttöön sähköisiä paketti- ja kuorma-autoja. Liikennejärjestelmän suunnittelussa on olennaista huomioida yhteiskäyttöiset ja skaalautuvat latausjärjestelmät, jotka ovat välttämättömiä joukkoliikenteen, työkoneiden sekä muun ammatti- ja palveluliikenteen sähköistymisessä.

Skaalautuvat ja yhteiskäyttöiset latausjärjestelmät palvelevat logistiikan, työkoneiden ja muun ammattiliikenteen lisäksi julkisen sektorin puhtaiden ajoneuvojen tarpeita.

Puhtaiden ajoneuvojen käyttöön tarvittavien latauspisteiden hankintaan ja operointiin on olemassa useita vaihtoehtoja yksityisten ja julkisen sektorin toimijoiden yhteistyönä. On kuitenkin tarpeen varmistua siitä, että puhtaiden ajoneuvojen sujuva käyttö mahdollistetaan latausverkostoa edistävillä ohjaustoimilla. Latausinfrastruktuuri auttaa eri osapuolia yhdistämään tavoitteet kustannustehokkaasti.

Heikki Karsimus, Sähköinen liikenne ry

Toimitusjohtaja

Matti Rae, Sähköinen liikenne ry

Hallituksen puheenjohtaja

Karsimus Heikki
Sähköinen liikenne ry